

L'XI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos

Va tenir lloc en aquesta ciutat, el dia 9 de novembre últim, amb una gran assistència d'assembleistes d'arreu del país. El senyor president i alguns altres directius del Centre de Lectura van acudir a l'estació a l'arribada del tren que conduïa la major part dels assistents forasters. Ultra la nombrosa presència d'estudiosos barcelonins, n'hi havia de Balaguer, les Borges del Camp, l'Espluga de Francolí, Igualada, Marçà, Mataró, Montblanc, Perafort, Riudoms, Rubí, Sabadell, Santa Coloma de Queralt, la Selva del Camp, Tarragona, Valls i Vilanova i la Geltrú, i entre les personalitats a fer notar es trobaven el professor Pau Vila, l'escultor Joan Rebull i el senyor Antoni Bergós, secretari general permanent de les Assemblees Intercomarcals. Al Centre de Lectura es van rebre, encara, adhesions telegràfiques de Pau Riera i Sala i de Joan Cendrós, president i secretari, respectivament, d'Omnium Cultural, i de Frederic Torres Brull, ex-secretari de la Societat Arqueològica Tarragonina; i adhesions epistolars de Joaquim Pla i Cargol, de Girona, i de Joan Calbet i Fonoll, president del Casal de l'Espluga. Moltes altres adhesions van ésser rebudes al secretariat general de les Assemblees, a Barcelona.

RECEPCIÓ AL PALAU MUNICIPAL

Els assembleistes es van concentrar al palau municipal, on van ésser rebuts pel molt il·lustre senyor Joan A. Albouy Busquets, batlle de la ciutat, que els va adreçar unes paraules de salutació i de cordial benvinguda a la capital del Baix Camp.

VISITA AL CENTRE DE LECTURA

Seguidament, es van traslladar al Centre de Lectura i en van visitar les dependències més notables. Al saló d'exposicions van poder contemplar totes les publicacions, que omplien una gran vitrina, fetes per aquesta entitat des de la seva fundació l'any 1859. Una altra vitrina era ocupada pels 42 volums publicats per l'Associació d'Estudis Reusencs, domiciliada al Centre i presidida pel Dr. Salvador Vilaseca.

SESSIÓ ACADÈMICA AL TEATRE BARTRINA

Els assistents van passar després al teatre Bartrina, del mateix Centre de Lectura, i en van

omplir la platea per escoltar les ponències que hi havia programades.

A la presidència, instal·lada a l'escenari, van asseure's el senyor Joan A. Albouy, batlle de la ciutat; el senyor Emili Argilaga Ripoll, president del Centre de Lectura; el Dr. Josep Maria Font i Rius, catedràtic de la Universitat de Barcelona i membre de les Acadèmies de Bones Lletres i de Jurisprudència i Legislació; el senyor Vicenç Ros, ex-alcalde de Martorell i iniciador de les Assemblees Intercomarcals, i mossèn Ignasi Maria Colomer Preses, que va actuar de secretari.

Va obrir l'acte el senyor Emili Argilaga, com a president del Centre de Lectura, amb un breu parlament de fraternal benvinguda a tots els estudiosos congregats, i tot seguit es va iniciar l'exposició de les ponències.

El Dr. Ramon Vidal-Barraquer i Marfà, enginyer agrònom, va parlar de «L'avellaner de la comarca del Camp i els seus principals problemes». Va historiar breument el conreu secular d'aquest fruit en aquesta comarca, en alguns termes de la qual, com al d'Alforja, ha esdevingut gairebé un monocultiu, i va parlar de les diverses plagues i malalties que afecten l'avellaner, de les quals, fins fa poc, només era combatut el diabló. Parlà dels treballs recents que han permès de lluitar amb èxit contra el badoc, amb Thiodan, i contra el borró sec, amb sals de mercuri. Va donar compte de les investigacions realitzades sobre el paràsit que produeix el badoc, de la seva biologia i de la forma de combatre'l. Va detallar algunes experiències realitzades per controlar el borró sec i va informar sobre el coneixement actual de l'agent que l'ocasiona. També va tractar dels problemes de la polinització, complexos i de solució difícil. Finalment, va fer lleugeres indicacions sobre el cultiu: regatge, mecanització, ús d'herbicides, poda i adobs.

El segon ponent va ésser el reverend Andreu Tomàs i Àvila, historiador, i va tractar sobre «El bandolerisme a Reus a la seva comarca». Va començar per posar en relleu la importància del bandolerisme com a fenomen europeu, en la història dels segles XV i XVI i per assenyalar que, en general, era producte de crisis econòmiques i de l'augment de la població. Concretant l'activitat bandolera en aquesta comarca, va atribuir-la en gran part a la multiplicitat de les jurisdiccions,

que s'interferien entre elles: la reial, la del capítol catedralici, la de l'arquebisbe i la de diversos altres barons. La possibilitat de persecució i captura dels bandolers quedava molt disminuïda en no poder actuar la justícia fora de la jurisdicció on s'havia comès el delictes. Això afeblia notablement el principi de l'autoritat. El ponent va historiar les gestions del Capítol per desfer-se de la jurisdicció de Reus i les diferències que hi havia entre la ciutat, l'esmentat Capítol i l'arquebisbe. Va parlar de l'actitud d'una part de la baixa clerecia, de simpatia per als bandolers. Com a conclusió va indicar que els desordres i les lluites internes van preparar la revolució del 1640.

El Dr. Vilaseca va fer notar que caldria completar l'estudi d'aquest treball amb un examen dels documents d'aquell període que existeixen als arxius reusencs, per contrastar-los amb els que ha analitzat l'autor, tots ells de procedència tarragonina. La documentació reusenca aportaria múltiples dades sobre els esforços fets per aquesta localitat per tal de pal·liar les turbulències de l'època i això arrodoniria la visió i li donaria una superior objectivitat.

El tercer torn va correspondre a Francesc Vallverdú i Canes, crític literari, i va ésser dedicat a «Els poetes reusencs de la postguerra». Va arrencar dels poetes de la generació anterior, des de començaments de segle: Ernest Casajó i Ricard Ballester. Després es va anar referint als poetes successius: Salvador Torrell, Emili Donato i Josep Iglésies. Va fer referència als diversos volums d'Antologia Poètica editats pel Centre de Lectura entre l'any 1956 i el 1961, i va seguir examinant la producció de Francesca Martorell, Antoni Correig, Vilà Barnils, Martí Queixalós, Oleguer Huguet, Josep Maria Arnavat, Ramon Muntanyola, Alzina Gebellí, Maria Cabré, Ramon Amigó, Eulàlia Amorós, Enric Prats Auqué, Jordi Gebellí, Guerau Ricart i Maria Dolors Vallverdú. Va dedicar una atenció especial a parlar de Xavier Amorós i Gabriel Ferrater.

Una observació va ésser feta al ponent pel senyor Artur Bladé Desumvila: d'haver oblidat, sens dubte involuntàriament, el reusenc Josep Maria Prous i Vila, que ha d'ocupar també un lloc entre els poetes reusencs.

Eufemià Fort i Cogul, secretari general de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus, va consumir el quart torn referint-se a «El castell de la Selva del Camp». Va citar documents que donen fe que el castell, al segle XII era ja un bastiment antic, gràcies a què és permès de suposar que l'edifici defensiu selvatà prové d'una època anterior a

l'ocupació musulmana de la terra. Va historiar una part del llarg període en què la vila de la Selva era regida per l'Arquebisbe i els seus Paborçes i en va referir anècdotes. Va parlar de la importància del castell com a fortalesa i del seu valor arqueològic; de les transformacions sofertes en el curs dels anys i de la seva funció administrativa; de personatges que hi van habitar i d'actes notables que hi van tenir lloc. Es va referir també a la seva decadència i a la situació actual, certament lamentable, de l'immoble. Va propugnar perquè se'l torni a posar en valor i se'l destini a acollir activitats culturals i artístiques de caràcter local, amb què es faria un servei de gran transcendència.

Va dissertar en cinquè lloc la senyora Lluïsa Vilaseca de Pallegà, llicenciada en Filosofia i Lletres i conservadora del Museu Arqueològic de Barcelona. Va donar les primícies d'un treball en curs sobre els antecedents de l'orfebreria reusenca. Va parlar de la Confraria de Sant Eloi (segle XVII) i del Reial Col·legi d'Argenters de Reus, creat el 1774 pels mestres argenters reusencs que, gràcies a les reials ordenances del 1771, es van poder emancipar del Col·legi de Barcelona. Va referir-se al «Llibre de Marques» dels col·legiats reusencs, que es conserva junt amb altres documents i objectes, i que conté 117 marques o punxons gravades en plaquetes de llautó, corresponents als mestres platers establerts a Reus a partir del 1774 i fins a mitjan segle XIX, ultra la marca del Col·legi. Els platers que van tenir obrador, o botiga i obrador, a Reus, entre aquella data i el 1873, van ésser 207, amb què es demostra la importància que va aconseguir l'orfebreria reusenca en aquella època.

L'última ponència anunciada va ésser la del senyor Josep Iglésies, membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Va dedicar el seu treball a analitzar «La població del Priorat en el curs de quatre segles i mig». Va estudiar la població de l'entitat geogràfica del Priorat a partir de l'any 1497, època en què van apareixer les primeres xifres comptables de focs i cases a la comarca. Va comparar la quantitat de cases i d'habitants del Priorat amb la de les altres comarques catalanes i va poder demostrar que el Priorat oferia l'índex més alt en densitat de població, i que aquest índex es mantenia a mesura que el poblament total del país anava en augment. La població prioratina superava sempre la mitjana de la Catalunya estricta. Es va referir extensament a la florida excepcional del segle XVIII i a la influència que hi té la gran prosperitat vitícola. Va donar xifres del cens de l'any 1887, que ofe-

reix la suma màxima de població prioratina de tots els temps. Després, amb l'aparició de la fil·loxera, comença l'èxode rural. En tretze anys el poblament del Priorat disminueix en un 21 per cent i prossegueix, fins ara, amb una pèrdua que arriba al 50 per cent. El ponent es plany de la passivitat amb què hom ha contemplat l'empobri- ment de la comarca que sempre ha estat més lleial al mercat reusenc i advoca perquè amb urgència es dediqui una atenció particular als greus problemes econòmics prioratins. ¿No hi haurà una gràcia de caritat, per al Priorat? va preguntar el ponent, amb veu emocionada, com a final del seu parlament.

Una intervenció que no havia estat prevista en anunciar l'Assemblea va ésser la del reverend Josep Sanabre, director de l'Arxiu Diocesà de Barcelona. Va prendre la paraula per referir-se a la guerra dels Segadors i a una col·lecció de mig miler de documents d'aquell període corresponents a la comarca de Reus, amb els quals és possible de reconstruir una gran part de la tragèdia bèl·lica d'aquestes terres. El ponent va manifestar el seu projecte d'escriure la història reusenca de la guerra dels Segadors i va prometre, adreçant-se al senyor batlle de la ciutat i al president del Centre de Lectura, que si dintre d'un any no havia pogut dur a terme aquest estudi que es proposava, cediria a Reus aquella valuosa col·lecció de documents perquè algun altre historiador pogués utilitzar-los al mateix fi.

Va fer ús de la paraula novament el Dr. Salvador Vilaseca per agrair l'ofertament de mossèn Sanabre i per prometre, alhora, com a president de l'Associació d'Estudis Reusencs, que el treball que pugui escriure sobre aquest tema, serà acollit amb goig per Edicions Rosa de Reus.

Com a cloenda de l'acte acadèmic el Dr. Font i Rius va parlar amb termes elogiosos de les activitats del Centre de Lectura i de l'Associació d'Estudis Reusencs i es va referir efusivament al Dr. Salvador Vilaseca. Va adreçar unes paraules d'homenatge al geògraf Pau Vila que, a despit de la seva edat avançada, havia acudit a la cita reusenca. Va evocar els reusencs eminents Pròsper de Bofarull i Guillem Maria de Brocà, que es van distingir en estudis històrics i en la recopilació del Dret autòctons. Va resumir els treballs que s'havien llegit i els va glossar i va afirmar que eren una valuosa aportació al coneixement de la

història general del país i que constituïen un reflex de la unitat espiritual de Catalunya.

A la sortida del teatre Bartrina totes les senyores i senyoretes que havien assistit a l'acte van ésser obsequiades amb una rosa natural.

DINAR COL·LECTIU

Molts dels assembleistes es van reunir seguidament a l'hotel Gaudí per dinar col·lectivament. El gran menjador de l'establiment va ésser ocupat per 216 comensals. Cap a les acaballes de l'àpat van pronunciar parlaments el senyor Antoni Bergós, el pare Miquel Batllori, el reusenc Josep Maria Guix Sugranyes, Josep Iglésies i un representant de Mataró. El delegat de Balaguer va fer notar la gratitud que sentia per haver estat escollida la seva ciutat perquè hi tinguí lloc l'any que ve la XII Assemblea. Unes paraules de gratitud i d'encoratjament del senyor batlle de Reus van posar fi al banquet.

VISITA AL PALAU DELS BOFARULL

A quarts de sis de la tarda un nodrit grup d'assembleistes van fer una visita al saló del Palau dels Bofarull, on van ésser rebuts pel senyor Joan Sirolla, president de l'entitat propietària de la noble sala.

HOMENATGE AL DR. SALVADOR VILASECA

Poc després, tots els assembleistes es van congregar al Museu Municipal per homenatjar el Dr. Salvador Vilaseca, que n'és fundador i director. El Dr. Josep de C. Serra i Rafols, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, va oferir l'homenatge amb un parlament que va constituir una glossa de la personalitat mèdica i arqueològica del Dr. Vilaseca, tota la vida del qual ha estat lliurada amb abnegació a aquestes dues dedicacions.

El Dr. Vilaseca va agrair amb emoció l'homenatge que se li tributava i va acompanyar els assistents en una visita per les dependències del Museu.

El senyor batlle i altres membres del consistori municipal, i el senyor president i altres elements directius del Centre de Lectura, van acomiadar-se dels assembleistes que, cap a les vuit del vespre, van emprendre el regrés als seus punts de procedència.